

STORM OVER DEN BOSCH 1944

STORM OVER DEN BOSCH 1944

Citaten uit het dagboek van mijn vader

www.oorlogsverhalen.com

Copyright © 2025 P. Brenninkmeijer-Werners

Uitgeverij Mijnbestseller.nl

Omslagontwerp: Bernard Werners

Foto's en documentjes uit het familiearchief

Gedichten en opmaak P A.E.L.G. Werners

Dagboekfragmenten: J.Th. Werners

Alle rechten voorbehouden. Niets van deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

Ik kreeg steeds meer bewondering en respect voor mijn ouders en hun generatie. - Ze hadden lef. - Ze volgden hun hart en bleven hopen op een betere toekomst. Ze namen het leven zoals dat kwam. Wat me het meest opviel in het verslag van mijn vader was zijn houding ten opzichte van de mensen om hem heen. Het lijden. Enerzijds verbijstering. - Mijn vader schrijft in zijn verslag: - 'dit is nu óórlog, zoals ik het las in de boekjes van mijn jongensjaren' -. En anderzijds zei hij altijd: 'In een oorlog heb je alleen maar verliezers...!' De instelling: 'Ik ben goed - jij bent slecht' – is wel de meest begrijpelijke, maar niet de beste. Daarvan ben ik overtuigd. De wereld was voor de meeste mensen vooral in oorlogstijd zwartwit ingedeeld. Uit nieuwsgierigheid ben ik zoek gegaan naar literatuur over die angstige jaren.

Ik wist dat mijn moeder een 'verboden' kast had in de kamer boven de poort met het gouden plafond. Daar mochten wij niet komen. Een boekenkastje met rechts en links glas-in-looddeurtjes. Die waren afgesloten. Toen ik wist waar het sleuteltje verstopt lag ben ik stiekem op zoek gegaan. Ik denk dat ik toen een jaar of 12 was. Wat mij nu nog bijgebleven is, was het onthutsende boek over een zekere Daniela, een Joods meisje. Hierin werden experimenten beschreven die op jonge vrouwen werden uitgevoerd. Verder vond ik veel illegaal gedrukte boekjes en blaadjes, pamfletten enz. Mijn moeder heeft altijd alles met argusogen bewaakt.

Citaten uit het dagboek:

“Zo direct gaan we weer aan ‘t werk om te zorgen dat we een goede slaapgelegenheid krijgen en menig meubelstuk moet versjouwd worden. Maar vele handen maken licht werk. Ik bewonder de familie Pijnenburg die ondanks de granatenregen met hun kennissen hardnekkig op ‘t bovenhuis blijven zitten. Het is spelen met je leven. Eén voltreffer die raak is en ze zijn dood. En dan de evacuees... Wat hebben die mensen fijn kunnen uitrusten ondanks de voortdurende granatenregen. Enige van hen waren ziek en hadden koorts. Haastig heeft men alles mee moeten nemen. Ze hebben dan ook ontzettend veel meegemaakt en gingen de volgende dag aan ‘t vertellen: ‘Wekenlang met zestig mensen dag en nacht in een klein keldertje, waar je nauwelijks in zitten kon. En rondom hen alles oorlogsgeweld, kapotte en afgebrande huizen, stukgeschoten bomen en omwoelde aarde, oorverdovend lawaai van tanks. Die konden volgens hen blaffen en janken. De moffen hadden zich in Berlicum ingegraven en het dorp zou met de grond gelijkgemaakt worden. Ook Schijndel, dat eerst in handen was van de Engelsen was nu weer in Duitse handen. Van Nuland moest niets meer over zijn. Vage berichten kwamen bij ons binnen. O, wat duurde die bevrijding toch lang. Zouden we nooit meer uit deze hel komen? Zelfs baby’s doornat van de regen, beddengoed, nat en vuil...enz.’ Nog meer verhalen: ‘We hadden thuis een hele veestapel, honden, kanariepieten en konijnen. Ook hadden we nog een kat die uit de vlammenzee gevluht was. Het dier was even bang van het Engelse gebulder als van het Duitse.

Zeulend met beddengoed, fietsen, kinderwagens en kleine kinderen. En dit alles in de stromende regen. Alles moesten ze achterlaten. Vernield, verbrand en overgelaten aan de plundering van de moffen.’ De families H. en T. kwamen ontdaan en huilend bij ons vragen om onderdak. Ze kregen valeriaan en warme thee. Zo kregen we de Berlicumers er ook nog bij. Fijn dat ze vlees en aardappelen meebrachten. Een pot voor zeer velen die avond, waar we zeer van genoten. Zo konden we even het oorlogsgebeuren vergeten, maar ook door ‘t harde werken. ‘s Avonds zaten we allen weer heimelijk bij de radio en hoorden we hoe zwaar de strijd weer was. We volgden een en ander terwijl de granaten vielen. Ik zal trachten wat te vertellen van de gebeurtenissen. Op een Zondagmorgen om zes uur gingen we aan ‘t werk met zakken zand, kisten en bedden. We besloten een goede kelder te maken. De bestaande kelder werd extra gestut, een nooduitgang gemaakt, zandzakken, barricaden op en om de kelder. We hebben gewerkt als paarden. Jammer dat ik alleen met de heer L. was. De andere mensen (die later van de kelder profiteerden) bleven weg toen er gewerkt moest worden. Ze zaten hun zenuwen weg te spoelen met de nodige borrels. We hadden een goede combinatie: een drankhandelaar en een tabaksfabrikant.

De laatste was ikzelf. ‘s Avonds filmvoorstelling, grammofoonmuziek en voordrachten. En dit alles terwijl de granaten bij honderden neerploften.

Een explosie in de open lucht. Maar, o schrik, een tweede explosie volgde. Ik hield m’n hoofd vast. Glas, dakpannen, puin, alles kwam naar beneden.

Deze angstige momenten hebben ons nederig gemaakt. Soms baden we gezamenlijk het Rozenhoedje. Op een Zondag ben ik in de Sint Jacobskerk naar de ochtenddienst gegaan van 11 uur. Dit kerkbezoek vergeet ik nooit meer. In 't begin was alles rustig, toen een klap, een oorverdovend lawaai. Alles donderde en stond te schudden. Zou er paniek komen? De priester op 't altaar bleef knielen. Wij bleven ook kalm zitten en stelden ons onder Gods bescherming. De meeste mensen renden het kerkgebouw uit de straat op. Toen het ergste voorbij was ben ik voorzichtig langs de huizen naar de zaak gegaan. We hoorden later: een hevig luchtgevecht. Een vliegtuig was neergestort met 10 bommen dicht bij de Watertoren en de Graafseweg. Er waren 30 doden en vele huizen totaal vernield. De volgende morgen vernamen we welke delen van de stad het ergste getroffen waren. En hoeveel doden. Het was een treurig schouwspel. Dit was de - niet te beschrijven oorlog - waarover ik in mijn jeugd zoveel gelezen had. Dat ging over andere plaatsen en speelde zich af in andere tijden."